

PRACOVNÍ MATERIÁL

Inaugurace polsko-české analytické platformy

Varšava, 24. září 2009

Česko-polské vztahy a spolupráce think-tanků

Michal Kořan, Mateusz Gniazdowski

Vztahy mezi Českou republikou a Polskem jsou obecně považovány za výborné či dokonce za nadstandardní. Do určité míry se v posledních třech letech podařilo navázat na relativně dobrou komunikaci z období vstupu do NATO a později do EU. Vysokou kvalitu vztahů umožňuje mimo jiné skutečnost, že až na několik dosud nevyřešených témat nepříliš zásadního charakteru (například územní dluh) navenek neexistují otevřené spory, které by měly ohrožovat spolupráci na politické úrovni. Poslední zhruba tři roky přispěly k vzájemnému sblížení také díky politické blízkosti vládnoucích koalic obou zemí a sdílenému tématu americké protiraketové obrany. Růst dynamiky politických kontaktů doprovázel významný nárůst ekonomických vztahů, růst vzájemného obchodu, propojování firem a úrovně investic. Přeshraniční aktivity se postupně přesouvají z mezivládní na regionální a evropskou úroveň.

Navzdory vysoké kvalitě bilaterální vazby mezi Polskem a ČR stojí za to si připomenout, že v zahraniční ani světové politice není nic přirozené a samozřejmé – bilaterální vztahy je nutné kultivovat, snažit se vytvářet širší a pevnější základnu pro případ, že nastanou podmínky, které dobrým bilaterálním vztahům nepřejí. V tomto světle je také nutné interpretovat dřívější vznik a úspěšný rozjezd Česko-polského fóra a nyní vznikající Polsko-české analytické platformy.

Lze říci, že panují ideální podmínky pro započetí **dlouhodobého koncepčního výzkumu a diskuse**, která by pomohla lépe pochopit povahu bilaterálních česko-polských vztahů. Tato potřeba je cítit tím spíše, že navzdory deklarované kvalitě bilaterálních vztahů by měl existovat další potenciál pro jejich konkrétní využití. Jak může silná bilaterální vazba přispět k bezpečnosti obou států? K jejich zahraničněpolitickému vlivu? K zajištění regionální stability? K prosazení zájmů na evropské úrovni? Charakteristickým rysem posledních let je nárůst multilaterální a regionální agendy v bilaterálních vztazích mezi ČR a PL. Ovšem bez jednoznačných odpovědí na výše zmíněné otázky bude multilaterální i regionální agenda působit v nejlepším případě jako předmět diskusí či výměny informací, nikoli jako potenciální prostor pro prosazování společných zájmů.

Důležitá otázka, která by neměla vypadat z bilaterální relace je **širší odpovědnost obou států za prostor**, v němž se nacházejí, stejně jako za odpovědnost při řešení otázek, které tento prostor přesahují. Do jaké míry by užší bilaterální vztahy mezi Polskem a Českou republikou mohly být určitým vodítkem pro sdílení zodpovědnosti za svět, v němž se obě země nacházejí?

Předpokládáme, že úkolem platformy tedy bude klást si zejména otázky následujícího charakteru:

1) *Jakým způsobem kultivovat polsko-české vztahy a zabezpečit, aby jejich úroveň do budoucna neklesala, naopak, aby politická, diplomatická, ekonomická, občanská i odborná základna byla pevnější a jakým způsobem formálně velmi dobrou úroveň vztahů využít (v oblasti zahraničněpolitické, hospodářské, bezpečnostní, energetické, kulturní atd.)*

I při vědomí toho, že česko-polské vztahy jsou na relativně dobré úrovni je nutné se tázat a zkoumat, co přesně se pod tímto pojmem skrývá. Do jaké míry má Polsko s ČR shodné zájmy? Je aktivizace bilaterálních vztahů posledních třech let vyústěním nějakého dlouhodobějšího procesu, nebo jen dílem okolností? Existuje hlubší politické, společenské, kulturní i odborné zázemí pro dobré vzájemné vztahy? Existuje pro jednotlivé relevantní politické strany odpovídající a ideově blízký partner, což může působit jako stabilizující faktor bilaterálních vztahů? Jakým způsobem přispívá hospodářské propojování regionu vzájemným vztahům? Je dostatečně využíván potenciál přeshraniční spolupráce? Na jaké úrovni se nachází spolupráce mezi jednotlivými resorty? Jaká evropská témata ČR a Polsko spojují a jaká naopak rozdělují a proč? Jakým způsobem se může projevovat asymetrie vzájemného vztahu? Proč se již po desetiletí nedaří řešit zbývající bilaterální problémy územního dluhu apod.?

Kvalitní bilaterální vztahy nemají pouze svou nominální hodnotu, ale mají (či by alespoň měly mít) pro obě země praktický význam. Je tedy zapotřebí tázat se, jak konkrétně lze nyní i do budoucna využít pracně budované bilaterální vztahy.

2) Jakou roli hrají a mohou hrát Česká republika a Polsko ve středoevropském regionu (zejm. V4), v celoevropských otázkách, v energetice, bezpečnostních otázkách, transatlantických vztazích, potažmo v některých otázkách globálního dosahu ??

* * *

V zájmu nutné strukturovanosti a koordinace budoucích projektů předkládáme inauguračnímu setkání návrhy tematických okruhů, kterými by se česko-polská analytická platforma konkrétně zabývala. Výsledky společného výzkumu budou diskutovány na dalším setkání platformy a převedeny do psaných výstupů. Předpokládáme, že na základě diskuse vybereme několik bodů, kterým se budeme před příštím setkání kolektivně věnovat:

1. Kvalita bilaterálních vztahů: komunikace na úrovni zaminí a expertů; vazby politických stran, vzájemná informovanost vazby stran v Evropském parlamentu, vazby občanské společnosti; přeshraniční styky.
2. Bezpečnostní spolupráce, NATO, vojenská spolupráce, modernizace, spolupráce vojenských průmyslů, krizové řízení.
3. Evropská témata – institucionální reforma, rozpočet, strukturální fondy (čerpání), zemědělská politika, energetická politika, volný pohyb osob, předsednictví, SZBP, EBOP, rozšíření, přijetí eura, atd.
4. Energetická bezpečnost.
5. Visegrádská spolupráce.
6. ENP a Východní partnerství.
7. Západní Balkán.
8. Bilaterální vztahy a politika vůči třetím zemím a regionům (transatlantické vztahy, Německo, Pobaltí; Rusko)
9. Hospodářské vztahy, investice, propojování regionu, doprava, resortní spolupráce.
10. Otevřená bilaterální témata: budoucnost strategických investic, územní dluh, problematika nemovitostí atd.
11. Historické pozadí v polsko-českých vztazích, možnosti spolupráce při formování „evropské paměti“ (např. v rámci 4. programu „Evropa pro občany“ – *Active European Remembrance*).